

Rozhovor s JUDr. Ivanou Hrdličkovou, Ph.D., předsedkyní Zvláštního tribunálu pro Libanon

Ivana Hrdličková byla do roku 2012 soudkyní Krajského soudu v Hradci Králové, od téhož roku působí u Zvláštního tribunálu pro Libanon a od roku 2015 je jeho předsedkyní. Před svým „odchodem“ do zahraničí byla v letech 2008 až 2011 i členkou Výboru Soudcovské unie. A právě při tomto působení jsem ji poznala a měla to potěšení s ní spolupracovat. Tehdy to bylo moc fajn a potkat se s Ivou po letech, kdy jsme ji měli možnost vidat hlavně na fotografiích, bylo také velmi hezké. Je pořád stejná – milá, přirozená, vstřícná. A stále pevně věří, že funkce soudce, ať už kdekoliv, má velký smysl a váhu.

Existoval nějaký konkrétní impulz pro tvé rozhodnutí působit v Tribunálu?

Asi bych nehovořila o konkrétním impulzu. Dlouhodobě jsem měla zájem pracovat v oblasti mezinárodního práva a mezinárodní spolupráce, a když jeden ze soudců Tribunálu odešel do penze, tak jsem to brala jako výzvu a příležitost. Nijak jsem se však k této možnosti neupínala, protože výběrové řízení bylo velmi zdouhavé a náročné.

Mohla bys přiblížit průběh tohoto výběrového řízení? Do takového procesu totiž nemáme mnoho příležitostí „nahlédnout“.

Procedura je taková, že státy OSN nominují kandidáty na pozici soudce Tribunálu, Generální tajemník OSN sestaví výběrovou komisi, která vybere

z navržených kandidátů určitý počet, a ti jsou pak pozváni na pohovor. Generální tajemník také soudce poté jmenuje. Absolvovala jsem dva pohovory. Jeden přes skype, druhý telefonicky, což mi v té době připadalo mimořádně obtížné. Komise byla pětičlenná, z toho byli 4 členové bývalí soudci mezinárodních soudů a jeden pracovník právního odboru OSN. Každý pohovor trval hodinu. Neměla jsem s něčím podobným žádnou zkušenost, nevěděla jsem proto ani, na co přesně se mám připravit. O to víc mně potěšilo, že jsem uspěla.

Lze srovnat pracovní podmínky u Tribunálu a pracovní podmínky českých soudců? A v čem se případně liší?

Práce jako taková je jiná. Největší rozdíl pro mne osobně samozřejmě představuje to, že se vše odehrává

v cizím jazyce, což je náročnější, než jsem předpokládala, u soudu navíc existují tři úřední jazyky. Tribunál tvoří 11 soudců, z toho jsou 4 z Libanonu a 7 „mezinárodních“, tj. ze všech koutů světa. Práce je obtížná tedy i proto, že se tam setkávají lidé z různých právních systémů. Každý soudce má jiné zvyklosti, považuje za přirozené jiné normy, pochází z odlišného právního prostředí a má jiné praktické zkušenosti. Já konkrétně působím jako předsedkyně odvolacího senátu, který je složen z 5 soudců, kde se rovněž promítá tato „právní různorodost“. Je tedy velká výzva najít způsob práce, který by akceptovali všichni.

Pro větší představu – v jaké činnosti spočívá těžiště práce soudců u Tribunálu? Zjišťují a zpracovávají některé otázky spíše samostatně, či jde o převážně kolektivní práci? Jak to probíhá po ryzě praktické stránce?

U Tribunálu působí jeden soudce pro přípravné řízení, dále 3 soudci a 2 náhradní soudci tvoří senát prvního stupně a pak máme pětičlenný odvolací senát. Pro každý z těchto senátů existuje tzv. právní tým, včetně asistentů, tedy nikoliv pro jednotlivé soudce. Tým tvoří právníci různých právních systémů, jsou tedy i rodilými mluvčími různých jazyků, což napomáhá naší potřebě vyhledávat informace i v jiných než úředních jazycích. Obecně pracují soudci samostatně a následně se radí. Konkrétně ale „nastavuje“ způsob činnosti senátu jeho předseda, který může jmenovat i soudce zpravodaje. Z mého pohledu českého soudce je zvláštní i to, že poté, co prokurátor tzv. předá věc Tribunálu, tak nejprve přivádí k soudu „své“ svědky, a teprve potom se pracuje se svědky obhajoby.

V jaké míře využívá Tribunál při své činnosti komunikační technologie, jako například konferenční hovory, videokonference nebo i elektronický spis?

Videokonference se používá velmi často pro výslechy svědků. A pro tzv. vnitřní práci senátu využíváme video hovory také. Těžištěm dokazování před Tribunálem jsou navíc důkazy technického charakteru – analýzy telefonických hovorů, odposlechy apod. Takže i zde je kladen důraz na techniku. A veškerá podání a rozhodnutí jsou v elektronické podobě, na jejich vedení má Tribunál svůj vlastní software. Já osobně bych ráda zcela „odbourala“ papírový spis, neboť v elektronizaci vidím velký potenciál. Je to podle mne levnější i bezpečnější. Úspora by se ale

projevila především v dlouhodobém horizontu, což není úplně případ Tribunálu, jehož existence je pouze dočasná. Navíc by to vyžadovalo změnu stylu práce řady kolegů, kteří jsou prostě zvyklí pracovat s listinami a i elektronické dokumenty si tisknou. A možnost takové celoplošné změny je otázka.

Zmínila jsi „národnostní různorodost“ svých kolegů. Jaké máš ze spolupráce s nimi profesní a lidské zkušenosti?

V rámci senátu je spolupráce velmi intenzivní, v podstatě na každodenní úrovni. Vztahy máme s kolegy dobré, korektní respektujeme se. Ale už zmíněné národnostní rozdíly přinášejí řadu zajímavých situací. Každý ze soudců je navíc velmi silná osobnost. Spolupráce proto vyžaduje spoustu tolerance a kompromisů, ale o to je zajímavější.

Bylo něco, případně co, co tě při práci v Tribunálu překvapilo, ať už pozitivně, či negativně?

I když jsem do určité míry počítala s tím, že u Tribunálu bude panovat různorodost právních prostředí, ze kterých soudci pocházejí, tak mne velmi překvapilo, jak hodně při interpretaci práva, a to i procesního, záleží na jednotlivých lidech. Na tom, jak oni konkrétně k věci přistupují. Absolventu české právnické fakulty například připadá něco naprosto přirozené, ale to vůbec neznamená, že soudce jiné národnosti bude situaci vnímat či vykládat stejně, nebo alespoň obdobně. Týká se to i aktivity soudce během jednání. Tím myslím, že pro některé soudce je těžko přijatelné, aby nebyli při jednání až příliš aktivní a naopak. Takže tyto obrovské rozdíly v přístupu a interpretaci mne hodně překvapily, a to pozitivně i negativně.

Jaký byl tvůj nejvýraznější zážitek v souvislosti s prací v Tribunálu? Třeba i humorný?

Zážitků je hodně. Vznikají třeba i z toho, že neexistuje žádný obdobný spis, jaký třeba známe my z přípravného trestního řízení. Takže soudce vůbec neví, co bude ten který svědek vypovídat. Naopak to, že třeba v ČR nebo v Německu spisy z přípravného řízení jsou, řadu mých kolegů udivuje a považují to za až nepřipustné. A mám i humorný zážitek, který se vlastně stále opakuje – když jsem k Tribunálu přišla, tak bylo pro řadu lidí, kteří u něj působí, velmi překvapující právě to, že jsem z České republiky. Na

zed' si pověsili mapu a chodili se na ni dívat, kde Česká republika je, a ještě i dnes to dělají a stále je udivuje, že mezi Českou republikou a Holandskem je Německo. A že se ta vzdálenost dá ujet autem.

Co tě vedlo k rozhodnutí přijmout pozici předsedkyně Tribunálu?

Já jsem s ničím takovým nepočítala. Oslovili mě kolegové a teprve potom jsem o tom začala přemýšlet. Při rozhodování u mne sehrálo roli i to, že alespoň do určité míry budu moci ovlivnit chod Tribunálu. Mezinárodní soudy jsou totiž výborné instituce, zároveň však poměrně pomalé a drahé, takže existuje velký prostor pro zlepšení jejich fungování. U Tribunálu také třeba neexistoval žádný etický kodex, což se mi podařilo změnit, a v současnosti jej již máme, stejně jako určitý kárný mechanismus, který zde dříve také nebyl.

Setkáváš se s ohlasy na činnost Tribunálu, ať už od laické, či odborné veřejnosti?

Obecně jsou mezinárodní soudy často kritizovány za to, že jsou pomalé a drahé. Tribunál konkrétně však řada lidí buď nezná, anebo jeho činnost oceňují, neboť jde o jedinou soudní instituci, která má v jurisdikci terorismus. Ani v Libanonu není názor na fungování Tribunálu jednotný. Část lidí ho vnímá jako naději na spravedlnost, část veřejnosti je skeptická. Celkově bych řekla, že panuje velká neznalost

ohledně činnosti mezinárodních soudních tribunálů a podle mne je namísto větší osvěta.

Sama jsi zmínila jurisdikci Tribunálu, a to terorismus. Byla jsi někdy konfrontována s bezpečnostními riziky působení u Tribunálu?

Samozřejmě bezpečnostní rizika existují a je třeba dodržovat pro jejich prevenci určitá pravidla. Což je asi vše, co k tomu mohu říci.

Omezuje tě práce v Tribunálu v soukromém životě? Žiješ z tohoto důvodu v cizině, takže jsi to-muto faktu musela, alespoň do jisté míry, přizpůsobit své zvyky, životní rytmus apod.

Já to vše neberu jako omezení, ale jako výzvu. Vlastně působit jako soudce kdekoliv je do určité míry z povahy funkce omezení, což podle mne platí i pro české soudce. Život v zahraničí mne osobně lákal. Život v Holandsku je pro cizince navíc poměrně snadný. Každý tam totiž hovoří anglicky a Holanďané jsou k cizincům velmi vstřícní a nápomocní, zvláště v Haagu, kde je cizinců mnoho. Ovšem do určité míry je potřeba vsřebat i holandštinu. Například nájemní smlouvu je nutno podepsat výhradně v holandštině, i telefonní a bankovní účet lze zřídit jen v holandštině. Je potřeba se přizpůsobit i otevíracím dobám – obchody zavírají v půl šesté a jednou za 14 dnů je nákupní čtvrtek, kdy je otevřeno do 21 hodin, a nákupní neděle, kdy mají některé obchody

otevřeno od 12 do 17 hod. Také tam nefunguje to, na co jsme zvyklí v Čechách – pokud třeba sháním opravu ledničky, tak to rozhodně nejde zařídit hned. Opravář přijde tak za 14 dnů, což je tam úplně běžné. Na druhou stranu smlouva platí ještě dřív, než je podepsána, a je vymahatelná. Ani reklamace tam nejsou problém. Ale chci dodat, že člověk je tam prostě cizinec, což jsem si dříve plně neuvědomovala.

A jak si tedy „stojíš“ s holandsčinou?

Začala jsem se učit, ale nijak moc jsem nepokročila. Začala jsem se pak věnovat jazykům, které potřebuji pro práci, což je hlavně zdokonalení francouzštiny.

Jsi v kontaktu s jinými českými soudci působícími v mezinárodních institucích?

V Haagu působí u mezinárodního trestního tribunálu JUDr. Fremr, s tím jsem v kontaktu, s řadou dalších také.

Sleduješ dění v české justici a pokud ano, jaký z něj máš pocit?

Dění v Čechách sleduji z povzdálí. Chci ale říct, že jsem vždy byla přesvědčená, že česká justice vůbec

není špatná. Už když jsem se v minulosti účastnila v rámci Soudcovské unie spolupráce s Nizozemským Helsinským výborem, tak holandské kolegyně říkaly, že čeští soudci jsou jakýmsi mostem k porozumění mezi východními a západními zeměmi. A já si stále myslím, že to tak je.

Zvažuješ návrat k výkonu funkce soudkyně v České republice?

Jsem mimořádně vděčná za současnou příležitost a ráda bych svou „misi“ dokončila. A pak „se uvidí“. Ale stále se považuji za českou soudkyni a chci šířit dobré jméno české justice.

Je něco co ty bys chtěla čtenářům sdělit?

Vlastně ano. Podle mého názoru se totiž čeští soudci v mezinárodním kontextu, a nejen tam, sami podceňují. Není k tomu ale důvod. A také bych chtěla velmi poděkovat za zájem a za příležitost k rozhovoru.

Také děkuji a přeji všechno krásné.

Rozhovor vedla:
Mgr. Šárka Hájková

JUDr. Ivana Hrdličková a Generální tajemník OSN Pan Ki-mun (v letech 2007–2016)